Slachta Margit
Nemzeti Szociálpolitikai Intézet

GYERMEKBÁNTALMAZÁS
FELNŐTT ÁLTALI, KORTÁRS

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@nszi.hu
E-mail: vekop751@nszi.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

BULLYING

- Az iskolai zaklatás, vagy *bullying* /a bullying (megfélemlítés – konszenzusos magyar elnevezése még nincs/ kategóriájába azok az esetek tartoznak, amikor egy gyereket a kortársai folyamatosan csúfolnak, terrorizálnak, kiközösítenek, vegzálnak.

- A bullying során, a személy azért tesz vagy mond valamit, mert szeretne hatalmat vagy dominanciát elérni mások felett, olyan viselkedés, amelynek célja a fenyegetés, vagy félelemkeltés.

BULLYING, MINT AZ AGRESSZIÓ SPECIFIKUS TÍPUSÁNAK -JELLEMZŐI

- A viselkedés szándékosan zavaró, vagy szándékosan okoz valamiféle kárt
- A viselkedés ismétlődően fordul elő
- A hatalom „egyensúlytalansága” figyelhető meg, vagyis egy nagyobb hatalommal rendelkező (erőteljesebb) személy vagy csoport támad meg egy kevésbé befolyásos személyt.

BULLYING FORMÁI

Direkt bullying (face to face kontaktus van az elkövető és az áldozat között):

- Verbális (csúfnév, inzultus)
- Szociális (valakinek a kizárása bizonyos csoportból vagy aktivitásból, vagy nem beszélni vele)
- Fizikai (lökdösődés, verés ... stb.)
- Pszichológiai (kényszerítés, zsarolás)

Indirekt bullying (más háta mögött tesznek valamit) pl. rosszindulatú pletykaterjesztése az áldozatról, az áldozat másokkal való kapcsolatának ellehetetlenítése (pl. azzal a személlyel ne barátkozzon senki, stb.)

HELYZETEK ÉS ÁLLAPOTOK MELYEK AZ ERŐSZAK FORRÁSAI ÉS FORMÁI

- Fogyatékosság miatti gúnyolás→egyes tulajdonságok miatt nevetségessé teszik szokásait, beszédét, járását.
- Arra céloznak, hogy nem normális, összebeszélnek mögötte; sértő hazugságokat terjesztenek róla; családját, körülményeit kritizálják, gúnyolják.
- Etnikai csoportja, vallása miatt támadják.
- Fenyegetik szóban, írásban; fizikailag bántalmazzák; szexuálisan zaklatják.
- Helyét, holmiját feldúlják, dolgait elveszik, tönkreteszik.
- Megalázó vagy tiltott dolgokra kényszerítik.
- Állandóan félbeszakítják, lökdösik, mutogatnak rá.
- Nem beszélnek vele, kirekesztik, levegőnek nézik

BULLYING RÉSZTVEVŐI

- Elkövetők /zaklatók
- Áldozatok
- Nézők

- Az elkövető-áldozat párosa mellett pedig ott a **nézőközönség**, akik vagy pozitívan reagálnak ezekre az alázásokra, vagy megfélemlítetten, esetleg „arisztokratikus kívülállóként” nem szólnak sem mellette, sem az áldozat védelmében..

AZ ELKÖVETŐK, ZAKLATÓK JELLEMZŐI

- **Az elkövetők** általában ellenségesek, agresszívak, és elfogadóak az agresszióval szemben.
- Önértékelésük megfelelő, énképük pozitív. Idősebbek, erősebbek és dominánsabbak mint áldozataik.
- Általában a csoportban központi helyet foglalnak el, de arra is van példa, hogy éppen agresszív viselkedésük miatt kitaszítottak.
- A bullyik, vagyis az elkövetők empátiája átlag alatti
- A zaklató szerepben lévők viselkedése például megakadályozza, hogy megfelelő társas készségeket sajátítsanak el.

- **Zaklató áldozatoknak** olyan fiatalokat nevezünk, akik időnként maguk is bántalmazzák valamilyen módon társaikat.
- **A legtöbb bántalmazó egyben áldozat is.**

A BULLYING KÖVETKEZMÉNYEI LEHETNEK

- **Zaklató** – devianciák, antiszociális személyiség kialakulása, azok a gyerekek, akik bántalmaznak másokat gyermekkorukban, nagyobb valószínűséggel követnek el a későbbiek során is erőszakos cselekedeteket (pl. munkahelyen, családban)

- **Áldozat** – PTSD (Posttraumás stressz szindróma), önértékelési zavar, depresszió, öngyilkosság, vagy éppen a bosszú miatt ők válnak agresszorrá.

- **Szemtanú** – PTSD, bűntudat

A BULLYING VISSZASZORÍTÁSA – BEAVATKOZÁS LEHETŐSÉGEI

A preventív programoknak mindig három fő komponense van:

1. kognitív - a témával kapcsolatos ismeretek átadása, hogy a résztvevők felismerjék,megértsék a problémát;
2. viselkedéses – a kívánt magatartásminták bemutatása, az ehhez szükséges készségek fejlesztése, hogy a résztvevők képesek legyenek az elvárt irányba módosítani viselkedésüket;
3. érzelmi - attitűdformálás, hogy a résztvevők motiváltak legyenek az elvárt módon viselkedni, a tanult készségeket a mindennapokban alkalmazni.

- Jó védekezési stratégiák kidolgozása (konkrét tanácsok, ezek begyakorlása, kihez lehet segítségért fordulni
- Személyes felelősség hangsúlyozása, árulkodás tabujának megtörése

CYBERBULLYING

- **A cyberbullying** olyan **szándékosan elkövetett, többször megismételt ártalmas cselekedet, amit elektronikus kommunikációs eszközök közvetítenek.**
- A zaklatás történhet emailben, mobiltelefonon, online felületeken, mint például honlapokon, blogokban, netes játékokban, közösségi oldalakon, stb.
- Az agresszió rendkívül változatos formákban nyilvánulhat meg: a fenyegető emailektől az identitásrabláson át a kiközösítésig vagy rosszindulatú pletyka terjesztéséig bármilyen formát ölthet, vagy – mint az előbb tárgyalt esetben – olyan információ közzétételét is ide értjük, amit az áldozat maga nem szeretne senkivel sem megosztani.
- Az ismétlődés is tágan értelmezendő: az előbbi példában egy idő után már nem az osztálytársak, hanem teljesen ismeretlen emberek folytatták a zaklatást, pusztán azáltal, hogy továbbították a videót.

AZ INTERNETES ZAKLATÁSI FORMA JELLEMZŐI

- **Személyes kontaktus hiánya** - Online zaklatás esetén nincs személyes kontaktus a felek között, nem szükséges egy időben egy helyszínen fizikailag jelen lenniük
- **A zaklatás színtere -** közösségi oldalakon, chat szobákban, e-mail levelező rendszereken keresztül tudja kiválasztani és háborgatni áldozatát.
- **Anonimitás -** Az internetes zaklatás egyik legnagyobb ‘előnye’, hogy az elkövetőnek nem szükséges felfednie személyiségét, nevét, vagy arcát
- **Kapcsolatfelvétel módja -** a számítógép előtt ülve pár kattintással rá lehet keresni az áldozatok profiljaira, és néhány percen belül kezdeményezhető a kapcsolatfelvétel
- **Nyilvánosság** - tett zaklató megjegyzéseket, kommenteket nemcsak az áldozat, hanem mondjuk az áldozat összes ismerőse is látja
- **Időtartam -** akár 24 órán keresztül , hétvégén,hétköznap, ünnepnap…

AZ INTERNETES ZAKLATÁS FORMÁI (I)

- **Flaming: (‘lánghábor ú’):** A flaming-et másként online háborúként jellemezhetjük, mely során az elkövető különféle témákban – mint például, vallás, politika –indulatoktól túlfűtött, trágár vagy obszcén kommenteket ír nyilvános fórumokra
- **Harrassment: (támadás-sorozat):** Sértő és valótlan üzenetek online küldése
- **Denigration: (befeketítés)** A jó hírnév rontására és becsületsértésre alkalmas pletykák terjesztése valakiről
- **Exclusion: (kiközösítés)** Az online közösség egy tagjának a csoportból való kiközösítése
- **Impersonation: (személyiséglopás)** Az identitáslopás során az elkövető egy másik, élő személy online profilját felhasználva hírnevének rontására alkalmas üzeneteket küldözget a nevében.
- **Outing (kibeszélés)** Titkok, pletykák vagy egyéb személyes adatok, magánjellegű információk jogosulatlan megosztása másokkal
- **Trickery (‘trükközés’, becsapás)** Személyes adatok és információk csalással, megtévesztéssel történő megszerzése –nyilvánosságra hozatala
- **Cyberstalking: (online zaklatás)** Az áldozat internetes tevékenységeinek folyamatos megfigyelése és sértő jelleggel történő kijátszása

AZ INTERNETES ZAKLATÁS FORMÁI (II)

- **Cyberthreats: (online fenyegetések)** Érzelmileg felkavart állapotú személy olyan jellegű fenyegetőzése vagy nyugtalanságot ébresztő kijelentései, melyek öngyilkosság vagy más ellen irányuló bántalmazó magatartás elkövetését helyezik kilátásba.
- **Sexting:(szexting)** A szó a ‘text’, vagyis szöveg, és a szex szavak összeolvadásának eredménye. A fiatalok körében széleskörűen elterjedt jelenség során valaki szexuálisan provokatív és saját maga által készített meztelen vagy félig meztelen képeket vagy nyíltan szexuális tartalmú, erotikus töltetű szöveget küld el online másnak. Nagyobb veszélyt jelent a meztelen képek küldése, mint az erotikus szövegek megosztása, hiszen ezek a felvételek később is terjedhetnek az online térben
- **Mémelés**: Olyan digitális fájl legtöbb esetben átszerkesztett kép, vagy videó, ami kínos, megalázó, és stílusa miatt szórakoztató az erre fogékony online közösség számára

AZ INTERNETES ZAKLATÁS FORMÁI (III)

- **Trollkodás:** A trollkodó személy célja, hogy provokatív, ingerlő módon, témához nem tartozó kommentekkel árasszon el egy online felületet
- **Grooming:** Magyar kifejezés még nincsen rá, alapvetően a behálózás, becserkészés kifejezések feleltethetőek meg neki. A grooming tulajdonképpen a különféle zaklatási formák előkészítő cselekménye, mely során az elkövetők zöme több hónapon át, tudatosan felépített stratégiával vadásznak a közösségi hálókon lévő fiatalokra. Bizalmukba férkőznek, kicsalnak tőlük személyes információkat, az interneten keresztül vonják be őket szexuális játékaikba.
- **Az internetes pedofília**: Az egyébként görög eredetű pedofília kifejezés, a gyermek és a szeretet szavakból tevődik össze. A gyermek szeretete ezúttal azonban nem a normális értelemben vett gondoskodást és törődést jelenti, a jelenség mögött ugyanis súlyos szexuális aberráció húzódik meg.

PREVENCIÓS PROGRAMOK TÍPUSAI, LEHETŐSÉGEI (I)

Bullying-ellenes foglalkozások (a tananyagba illesztve), célja(i) Probléma tudatosítása

- Bullying-ellenes attitűd kialakítása
- Bullying-ellenes csoportnorma kialakítása
- Én-hatékonyság erősítése (bullying megállítása)

Kortárs-hatásra épülő módszerek

- Kortárssegítés: áldozat támogatása, pozitív kortárs-kapcsolat nyújtása
- Kortárs mediáció: ellentétek kibékítése figyelembe véve, hogy bullying nem egyenlő felek konfliktusa
- Közönség' mozgósítása: bullying-ellenes szerep felvétele, bullying megállításának gyakorlása

PREVENCIÓS PROGRAMOK TÍPUSAI, LEHETŐSÉGEI (II)

Resztoratív igazságszolgáltatás:

- áldozat - elkövető kapcsolatának helyreállítása
- áldozat megerősítése

Az elkövető megbánást mutat és támogatók segítségével képes viselkedését Megváltoztatni.

Áldozattal támogató beszélgetés – az áldozatsegítés alapelvei szerint.

- Biztonságérzet megteremtése,védelem
- Erősítés:
  - kapcsolati – szövetségesek, barátok ,felnőttek
  - pszichikai: megküzdés, beilleszkedés
  - fizikai: sport

PREVENCIÓS PROGRAMOK TÍPUSAI, LEHETŐSÉGEI (III)

Az estekezelés második lépése

A bántalmazóval konfrontatív beszélgetés

Az esetkezelés harmadik lépése

- a szemlélők bevonása ami a biztonságérzetüket erősíti, ha látják az iskola beavatkozik, védelmet és biztonságot nyújt az áldozatnak, elutasítja a bántalmazót.

Az áldozatok segítségkérő hajlandóságát pedig növeli, ha jelzik, mi fog történni az őket ért bántalmazás jelzését követően.

A BULLYING ÉRINTETTJEIVEL KAPCSOLATOS TEENDŐK (I)

A gyermekközösségekben megjelenő konfliktusok,és a hozzá társuló erőszak természetes jelenség. Ez azonban nem jelenti azt, hogy nem kellene fellépni ellene, megelőzni azt.

A bullying elleni fellépés közösségi megoldást kíván, hiszen az elkövetők és az áldozat/ok mellet érintettjei a szemlélők is, így a folyamat felszámolásában minden érintett aktív részvételét biztosítanunk kell.

A BULLYING ÉRINTETTJEIVEL KAPCSOLATOS TEENDŐK (II)

A bullying kezelésének lépései:

- az érzelmi felindulás csillapodását követően minden érintettel beszélgetni - megérteni mi történt, feltárni a történések okait
- Elérni, hogy a szereplők különbséget tudjanak tenni a konfliktus és a bullying között
- felmérni a közösség tagjai által átélt iskolai erőszak formáit, mértékét (akár kérdőíves módszerrel)
- felvilágosítás – bántalmazás fogalmáról, hogy kik az áldozatok, kik a bántalmazók, és kik a szemlélők, a szemlélők attitűdjének fontosságáról
- követendő normák (erőszakmentesség, bullying elítélése) megszilárdítás – leggyakoribb eszköze a közösségépítés

Amennyiben a bullying megismétlődik, meg kell ismételni a folyamatot.

Fontos, hogy a bullying elleni fellépés tudatos és tervezett folyamat legyen.

A BULLYING ÉRINTETTJEIVEL KAPCSOLATOS TEENDŐK (III)

Kiemelten fontos, hogy miként foglalkozunk a bullying áldozatával:

- Az egyik legfontosabb cél, hogy a bántalmazott gyermek merje elmondani, hogy bajban van.
- A vele folytatott támogató beszélgetést mindig az áldozatsegítés alapelvei szerint kell lefolytatni (biztonságérzet megteremtése).
- Pszichikai megerősítés (megküzdési erőforrások és stratégiák feltárása és gyakorlása, a jobb beilleszkedés elősegítése).

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE